

บรรณนิทัศน์

โทรทัศน์เพื่อการเข้าถึงของคนพิการ

ศิริมิตร ประพันธ์รุจิกร¹

ชื่อหนังสือ: โทรทัศน์เพื่อการเข้าถึงของคนพิการ
ผู้แต่ง: อารดา ครุจิต
ปีที่พิมพ์: พฤศจิกายน 2560
สำนักพิมพ์: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
จำนวนหน้า: 212 หน้า
ราคา: 250 บาท

¹ รองศาสตราจารย์ ดร. กลุ่มวิชาวิทยุและโทรทัศน์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ก่อนเข้ารายการโทรทัศน์ในบางรายการ คุณเคยสังเกตหรือไม่ว่า จะมีการโปรยข้อความหรือขึ้นโลโก้ที่มีตัวอักษรว่า SL, CC หรือ AD อยู่บนหน้าจอโทรทัศน์ มันหมายความว่าอะไร? หนังสือเล่มนี้จะคลี่คลายความหมายให้ผู้อ่านได้เข้าใจอย่างง่ายๆ และมีรายละเอียดเพียงพอสำหรับการสร้างพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับสื่อเพื่อคนพิการ

เกี่ยวกับผู้แต่งหนังสือ

อารดา ครุจิต ผู้แต่งหนังสือเล่มนี้เป็นหนึ่งในกลุ่มคนที่บุกเบิกเรื่องเสียงบรรยายภาพ (audio description) ในประเทศไทย โดยเธอเป็นอาจารย์ของคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่มีประสบการณ์การสอนในวิชา “สื่อเฉพาะกลุ่ม” มาก่อน ผลงานก่อนหน้าของอารดาเคยเป็นบรรณาธิการบริหารและคณะผู้เขียนหนังสือ *หลักการผลิตเสียงบรรยายภาพ* (อารดา ครุจิต และคณะ, 2558) ให้กับสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ซึ่งถือเป็นคู่มือการผลิตเสียงบรรยายภาพเล่มแรกของไทย นอกจากนี้ ยังมีผลงานวิจัยเรื่อง *การศึกษาหลักการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพในโทรทัศน์สำหรับผู้พิการทางการเห็น* (2558) และเป็นวิทยากรการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดทำเสียงบรรยายภาพให้แก่ผู้ประกอบการกิจการโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลอีกด้วย

เนื้อหาและจุดเด่นในแต่ละบท

ก่อนจะเขียนถึงเนื้อหาในหนังสือเรื่อง *โทรทัศน์เพื่อการเข้าถึงของคนพิการ (Television for All)* ผู้แนะนำหนังสือเล่มนี้อยากให้ผู้อ่านทำความเข้าใจก่อนว่า “คนตาบอด” และ “คนหูหนวก” นั้น เสพสื่อโทรทัศน์เช่นเดียวกับคนทั่วไป แต่ปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นในขณะที่รับชมรายการต่างๆ นั้น พวกเขาอาจเข้าใจได้เพียงบางส่วน ไปจนถึงไม่สามารถเข้าใจได้เลย เช่น เมื่อคนหูหนวกฟังผู้ประกาศข่าวอ่านข่าวประจำวัน คนหูหนวกจะไม่ทราบว่ามีผู้ประกาศข่าวนั้นกำลังพูดอะไรอยู่บ้าง หรือเมื่อคนตาบอดดูข่าวพยากรณ์อากาศที่มีแต่การปล่อย

ภาพกับเสียงดนตรี คนตาบอดก็จะไม่ทราบว่ามีสภาพอากาศในแต่ละสถานที่นั้น เป็นอย่างไร และสิ่งเหล่านี้เองที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับ “การเข้าถึงสื่อ” ของคนพิการ หนังสือ โทรทัศน์เพื่อการเข้าถึงของคนพิการ ที่หยิบมาแนะนำในครั้งนี้ เป็นหนังสือเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ และแนวทางผลิตสื่อสำหรับคนพิการในรูปแบบของภาษามือ (sign language หรือ SL) คำบรรยายแทนเสียง (closed caption หรือ CC) และเสียงบรรยายภาพ (audio description หรือ AD) รวมถึงการผลิตเนื้อหารายการที่มีเกี่ยวข้องกับคนพิการ ซึ่ง อารดา ครุจิต ผู้เขียนหนังสือเล่มนี้ มุ่งหวังที่จะสร้างความรู้ความเข้าใจให้ผู้คนในสังคมได้ตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิคนพิการในเข้าถึงสื่อได้อย่างเท่าเทียมกับคนทั่วไป

เนื้อหาของหนังสือแบ่งออกเป็น 6 บท พร้อมกับภาคผนวก โดยก่อนเข้าบทที่ 1 ผู้แต่งมีการจัดทำอภิธานศัพท์และคำย่อต่างๆ ไว้ให้ เนื่องจากหนังสือเล่มนี้มีการกล่าวอ้างถึงองค์กรและหน่วยงานในต่างประเทศหลายแห่ง ที่มีการจัดทำบริการล่ามภาษามือ คำบรรยายแทนเสียง และเสียงบรรยายภาพ สาเหตุเป็นเพราะองค์ความรู้ด้านการผลิตสื่อเพื่อคนพิการในสังคมไทยนั้นยังมีน้อย และจำเป็นต้องแสวงหาความรู้จากต่างประเทศเพื่อนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสังคมไทยต่อไป

ในบทที่ 1 “บทนำ: โทรทัศน์เพื่อคนพิการ” บทนี้กล่าวถึงแนวคิดและความเป็นมาของโทรทัศน์เพื่อคนพิการที่เริ่มต้นจากแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิและความเท่าเทียมของคนพิการ ซึ่งหนึ่งในนั้นก็คือ สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของคนพิการในอันที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการได้ สื่อที่ถูกเน้นในหนังสือเล่มนี้ก็คือ สื่อโทรทัศน์ เนื่องจากโทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่ผู้คนเข้าถึงได้จำนวนมาก การจัดให้บริการที่ช่วยให้คนพิการเข้าถึง (accessibility) ข้อมูลข่าวสารในรายการโทรทัศน์จึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต่อการเสริมพลัง (empowerment) คุณภาพชีวิตของคนพิการให้พึ่งพาตนเอง (independence) และสร้างโอกาส (opportunity) ตามหลักสากล (universality) ที่ว่าด้วยเรื่องสิทธิความเท่าเทียม จนเป็นที่มาของชื่อภาษาอังกฤษของหนังสือเล่มนี้ว่า “Television for All”

บทแรกนี้ อารดาได้อธิบายถึงภาพรวมเกี่ยวกับประเภทของคนพิการ

และกลุ่มคนพิการที่เป็นเป้าหมายหลักตามประกาศ กสทช. เรื่องการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์ (5 กุมภาพันธ์ 2559) อันได้แก่ คนพิการทางการเห็น และคนพิการทางการได้ยิน ซึ่งประกาศดังกล่าวมีการกำหนดมาตรการพื้นฐานสำหรับผู้ประกอบกิจการโทรทัศน์ให้จัดทำบริการจอล่ามภาษามือ คำบรรยายแทนเสียง และเสียงบรรยายภาพตามที่กำหนด พร้อมมีมาตรการส่งเสริม การกำกับดูแล การประเมินผล และบทกำหนดโทษ เพื่อให้บริการต่างๆ สามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 2 ว่าด้วยเรื่อง “เสียงบรรยายภาพทางโทรทัศน์” หลังจากอรดาได้อธิบายภาพกว้างเกี่ยวกับสามบริการหลักๆ สำหรับการเข้าถึงสื่อของคนพิการไปแล้ว ในบทที่สองเธอเริ่มต้นเขียนถึงบริการที่เธอมีต้นทุนความรู้มากที่สุดก่อน นั่นคือ เสียงบรรยายภาพ หรือ audio description (AD) ซึ่งเป็นบริการสำหรับคนพิการทางการเห็นที่คนไทยไม่ค่อยคุ้นเคยกันมากนัก เมื่อเทียบกับบริการล่ามภาษามือและการขึ้นคำบรรยายแทนเสียงที่อาจพบเห็นกันมาบ้างบนหน้าจอโทรทัศน์

ในบทที่สองนี้ อรดาให้ผู้อ่านทำความเข้าใจกับเสียงบรรยายภาพ โดยอธิบายถึงความหมาย และพัฒนาการของเสียงบรรยายภาพในแง่ประวัติศาสตร์ว่า เริ่มต้นเป็นมาอย่างไรในต่างแดน ก่อนที่จะเข้ามาสู่สังคมไทยในปี พ.ศ. 2556 และใครบ้างที่ได้รับประโยชน์จากเสียงบรรยายภาพทางโทรทัศน์ นอกจากนี้ยังเขียนถึงแนวทางและกระบวนการขั้นตอนในการผลิตเสียงบรรยายภาพและความท้าทายของการผลิตงานเสียงบรรยายภาพอีกด้วย

จุดเด่นของบทนี้ ประการแรกอยู่ที่การไล่เรียงความเป็นมาของเสียงบรรยายในต่างประเทศที่เริ่มจากสื่อภาพยนตร์ ละครเวที และเข้ามาสู่สื่อโทรทัศน์ และเมื่อประเทศไทยเริ่มมีการทดลองผลิตเสียงบรรยายภาพด้วยเหตุผลที่เชื่อมโยงกับการเป็นภาคีสมาชิกขององค์การสหประชาชาติที่ต้องให้ความสำคัญกับสิทธิความเท่าเทียมกันของมนุษย์ จึงทำให้เกิดแรงขับเคลื่อนเรื่องสิทธิของคนพิการมากขึ้น หน่วยงานและองค์กรต่างๆ จึงร่วมมือกันส่งเสริมคุณภาพชีวิตของ

คนพิการตามหลักสากล รวมถึงการส่งเสริมให้คนพิการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่ออย่างเท่าเทียมกับคนทั่วไป ซึ่งหนังสือเล่มนี้ได้แสดงให้เห็นถึงกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการขับเคลื่อนบริการเสียงบรรยายภาพในประเทศไทยในยุคเริ่มต้นได้อย่างละเอียด เนื่องจากผู้แต่งเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มขับเคลื่อนเรื่องเสียงบรรยายภาพในประเทศไทยด้วยนั่นเอง

จุดเด่นประการต่อมาก็คือ การอธิบายให้เข้าใจว่าเสียงบรรยายภาพคืออะไร โดยมีการหยิบยกตัวอย่าง และการอธิบายให้เห็นถึงกระบวนการขั้นตอนการผลิตเสียงบรรยายภาพไว้อย่างละเอียดทุกขั้นตอน สำหรับผู้อ่านที่ยังไม่มีประสบการณ์ด้านการผลิตเสียงบรรยายภาพมาก่อน ก็น่าจะใช้เป็นแนวทางการผลิตงานเสียงบรรยายภาพให้มีมาตรฐานได้อย่างแน่นอน

บทที่ 3 ว่าด้วยเรื่อง “ภาษามือในโทรทัศน์” หรือการใช้ล่ามภาษามือ เพื่อให้คนพิการทางการได้ยินเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในรายการโทรทัศน์ได้ ภาษามือหรือ sign language (SL) เป็นภาษาหนึ่งที่ยอมรับใช้สื่อสารกันในกลุ่มคนพิการทางการได้ยิน ซึ่งคนทั่วไปอาจคุ้นเคยจากมุมมองภาพโทรทัศน์ด้านขวาล่างที่ในบางรายการจะมีล่ามภาษามือปรากฏอยู่ด้วย

การนำเสนอของบทนี้ ผู้แต่งได้จัดแบ่งหัวข้อให้สอดคล้องกับเรื่องเสียงบรรยายภาพของบทก่อนหน้า ได้แก่ การกล่าวถึงความหมายและพัฒนาการของภาษามือทางโทรทัศน์ กลุ่มผู้ได้รับประโยชน์จากภาษามือทางโทรทัศน์ รูปแบบการนำเสนอภาษามือทางโทรทัศน์ แนวทางการจัดทำภาษามือทางโทรทัศน์ ล่ามภาษามือทางโทรทัศน์ และความท้าทายของการผลิตภาษามือทางโทรทัศน์

จุดเด่นของบทที่สาม คือ การให้ผู้อ่านได้เข้าใจว่าการใช้ภาษามือในแต่ละแห่งนั้นมีความแตกต่างกัน เช่นเดียวกับการใช้ภาษาพูดที่มีการออกเสียงแตกต่างกันไปในแต่ละท้องที่ นอกจากนี้ผู้อ่านจะได้ทราบเหตุผลว่า ทำไมรายการโทรทัศน์ของไทยจึงจำเป็นต้องมีการให้บริการจอล่ามภาษามือ ทั้งๆ ที่มีการขึ้นคำบรรยายแทนเสียง ซึ่งเนื้อหาในหัวข้อพัฒนาการภาษามือทางโทรทัศน์ที่เกิดขึ้นในต่างประเทศและประเทศไทย จะอธิบายให้เห็นถึงภูมิหลังของสังคมที่แตกต่างกันที่ทำให้สังคมไทยจำเป็นต้องมีทั้งจอล่ามภาษามือและคำบรรยายแทนเสียงสำหรับ

ผู้ชมที่เป็นคนพิการทางการได้ยิน และที่น่าสนใจอีกประการก็คือ การเจาะลึกเรื่องราวของอาชีพ “ล่ามภาษามือในโทรทัศน์” ซึ่งเป็นอาชีพที่คนทั่วไปไม่ค่อยสนใจกันมากนัก แต่เมื่อได้อ่านหนังสือเล่มนี้แล้ว จะช่วยให้ตื่นรู้ถึงบทบาทความสำคัญของอาชีพนี้ และทำให้ทราบว่า การเป็นล่ามภาษามือในรายการโทรทัศน์ไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะต้องมี “บัตรล่าม” และคุณสมบัติต่างๆ ที่ผ่านการรับรองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้แน่ใจว่าล่ามคนนั้นจะสามารถถ่ายทอดเนื้อหาการแปลออกมาได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์

สำหรับเนื้อหาในแง่มุมมองเกี่ยวกับการผลิตจอล่ามภาษามือ ผู้แต่งได้แบ่งรูปแบบการนำเสนอภาษามือในรายการโทรทัศน์ออกเป็น 2 รูปแบบ คือ การนำเสนอโดยใช้จอล่ามภาษามือ และการนำเสนอภาษามือในเนื้อหารายการ ซึ่งในหนังสือมีภาพประกอบจากรายการตัวอย่างมาแสดงให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม ทำให้ผู้อ่านสามารถเห็นภาพตามได้ทันทีว่า ทั้งสองรูปแบบนั้นมีความแตกต่างกันอย่างไร และหากผู้ผลิตรายการท่านใดที่สนใจเกี่ยวกับเทคนิคการผลิตจอล่ามภาษาผลิตให้ได้มาตรฐาน หนังสือเล่มนี้ได้รวบรวมเทคนิคจากคู่มือเล่มสำคัญๆ เกี่ยวกับแนวทางการจัดทำภาษามือในโทรทัศน์ที่ผ่านการรับรองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้ผู้อ่านได้ทราบ ได้แก่ ขนาดของจอล่ามภาษามือ ตำแหน่งจอล่ามภาษามือ การแต่งกายของล่ามภาษามือ และอื่นๆ เพื่อให้ผู้ชมที่เป็นคนพิการทางการได้ยินสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างชัดเจนและสิ้นไหลขณะที่รับชมรายการ

บทที่ 4 ว่าด้วยเรื่อง “คำบรรยายแทนเสียงในโทรทัศน์” หรือ closed captions (CC) ซึ่งเป็นอีกหนึ่งบริการสำหรับการเข้าถึงสื่อโทรทัศน์ของคนพิการทางการได้ยิน หลายคนอาจคุ้นเคย caption ในลักษณะของการขึ้นซับไตเติ้ลแปลในสื่อภาพยนตร์ แต่คำบรรยายแทนเสียงที่เรียกย่อๆ ว่า CC นั้น มีความหมายที่แตกต่างจากการขึ้นซับไตเติ้ล ซึ่งผู้แต่งได้สร้างความกระจ่างเกี่ยวกับความแตกต่างของคำว่า caption, open caption, closed caption (CC), subtitle, translation subtitling (TS), same language subtitling (SLS) และ subtitling for the deaf and hard-of-hearing (SDH) เอาไว้ในบทนี้

เช่นเดียวกันกับสองบทก่อนหน้านี้ อารตามีการอธิบายความหมายของ

คำบรรยายแทนเสียง พัฒนาการของคำบรรยายแทนเสียงตั้งแต่จุดเริ่มต้นในต่างประเทศ จนกระทั่งเริ่มมีการใช้คำบรรยายแทนเสียงที่เป็น closed caption ทางโทรทัศน์ในประเทศไทยตามประกาศของ กสทช. รูปแบบของคำบรรยายแทนเสียงในโทรทัศน์ที่มีทั้งบนทึกไว้ล่วงหน้าและคำบรรยายแทนเสียงแบบสด คำบรรยายแทนเสียงแบบแก้ไขและคำบรรยายแทนเสียงแบบคำต่อคำ คำบรรยายแทนเสียงแบบ pop on และคำบรรยายแทนเสียงแบบ roll up รวมถึงหลักการผลิตคำบรรยายแทนเสียงตามมาตรฐานคุณภาพของสหรัฐอเมริกาและของไทยว่า ควรมีลักษณะและรูปแบบอย่างไรบ้าง เช่น การกำหนดจำนวนแถวและจำนวนคำที่ปรากฏบนหน้าจอ ขนาดตัวอักษร และตำแหน่งในการวางข้อความ เป็นต้น ทั้งนี้หลักการพื้นฐานของการผลิตคำบรรยายแทนเสียง ได้แก่ หลักแห่งความถูกต้อง หลักแห่งความรับผิดชอบ หลักของความคงเส้นคงวา และหลักของความชัดเจน หลักการเหล่านี้ผู้เขียนได้เขียนรายละเอียดพร้อมกับการยกตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมมากพอ จนน่าจะทำให้คนที่ไม่เคยจัดทำคำบรรยายแทนเสียงมาก่อนสามารถจัดทำบริการคำบรรยายแทนเสียงในเบื้องต้นได้อย่างถูกต้องตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

บทที่ 5 ว่าด้วยเรื่อง “ข้อควรรู้ด้านการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับคนพิการ” ในบทนี้แตกต่างจากบทที่ 2-4 ที่เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับบริการสำหรับการเข้าถึงสื่อโทรทัศน์ของคนพิการ แต่ในบทนี้มุ่งเน้นถึงเรื่องการสร้างความหมายเกี่ยวกับคนพิการในรายการโทรทัศน์ว่า ผู้ผลิตสื่อควรนำเสนอเนื้อหาหรือพูดถึงคนพิการอย่างไรให้เหมาะสมโดยไม่ดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เช่น คำที่ควรหลีกเลี่ยงและคำที่ควรใช้ การนำเสนอรายการด้วยความสร้างสรรค์มากกว่าการกีดกันหรือด้อยค่าคนพิการ เป็นต้น และในหัวข้อสุดท้ายของบทนี้ มีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความพิการของคนพิการแต่ละประเภทในเชิงกายภาพ รูปแบบการใช้ชีวิตประจำวันของคนพิการ สื่อที่คนพิการแต่ละประเภทใช้สำหรับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และวิธีการสื่อสารกับคนพิการแต่ละประเภทอย่างเหมาะสมในสถานการณ์ต่างๆ เป็นต้น ซึ่งเมื่ออ่านจบบทนี้ก็จะทำให้ผู้อ่านรู้จักคนพิการดีขึ้น และเมื่อต้องมีปฏิสัมพันธ์กับคนพิการ ก็จะสามารถปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมต่อไป

และบทสุดท้าย บทที่ 6 ว่าด้วยเรื่อง “การพัฒนาโทรทัศน์เพื่อคนพิการ” แม้บทนี้จะเกริ่นนำด้วยการพูดถึงรายการโทรทัศน์ทั่วไปและรายการโทรทัศน์เพื่อคนพิการว่า มีความเหมือนและแตกต่างกันอย่างไร แต่เป้าหมายที่แท้จริงดูเหมือนต้องการจะบอกว่า รายการโทรทัศน์ทั่วไปที่มุ่งเป้าหมายไปที่มวลชนนั้น สามารถทำให้เป็นสากลมากขึ้นด้วยการส่งเสริมให้มีบริการ AD, SL และ CC สำหรับคนพิการเข้าไปด้วย ก็จะช่วยให้ขยายกลุ่มเป้าหมายได้กว้างขวางยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามความท้าทายของสื่อคนพิการนั้นก็คือ การขาดแคลนบุคลากรที่มีความชำนาญในการผลิต และความไม่พร้อมของผู้ประกอบการบางส่วนในเรื่ององค์ความรู้และค่าใช้จ่ายที่เพิ่มเข้ามา ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรปรับทัศนคติจากต้นทุนในแง่มุมมองของธุรกิจมาเป็นต้นทุนและกำไรของสังคม โดยผู้แต่งได้ทิ้งท้ายเจตจำนงนี้ไว้ในย่อหน้าสุดท้ายของบทนี้ว่า

“แนวทางในการพัฒนางานด้านคนพิการ จำเป็นต้องคำนึงว่า การพัฒนางานด้านนี้ไม่ได้ทำขึ้นในเชิงการสงเคราะห์ หรือมองว่าเป็นการสามารถใช้การขับเคลื่อนในเชิงการตลาดได้ หากแต่ต้องมองในเชิงการดำเนินงานนั้นเกิดเพื่อประโยชน์ของสังคม อันเป็นหน้าที่หลักของสื่อมวลชน ที่จะทำให้คนพิการสามารถใช้ข้อมูลในสื่ออันเอื้อประโยชน์ต่อชีวิตตนเอง และทำให้สังคมได้รับประโยชน์ด้วยเช่นกัน”

และในส่วนสุดท้ายของหนังสือเล่มนี้เป็นภาคผนวก ที่ผู้แต่งได้รวบรวมประกาศ กสทช. 3 ฉบับ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์ เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2559 และวันที่ 4 เมษายน 2560 และประกาศหลักเกณฑ์สำหรับการจัดทำผังรายการสำหรับการให้บริการกระจายเสียงหรือโทรทัศน์ เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2559 มาให้ผู้อ่านได้ทราบถึงเนื้อหาทางด้านกฎหมายว่า ประเทศไทยได้ดำเนินการอย่างไรเกี่ยวกับสื่อโทรทัศน์เพื่อคนพิการ ซึ่งเนื้อหาในส่วนนี้ได้อ้างอิงข้อมูลหลักฐานด้านกฎหมายที่สิ้นสุดลงในปี พ.ศ. 2560 ที่เป็นปีที่หนังสือเล่มนี้ได้ตีพิมพ์เป็นครั้งแรกเท่านั้น

คุณูปการของหนังสือ

ตั้งแต่ประเทศไทยได้ออกพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียง และกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 ซึ่งในมาตรา 36 ได้บัญญัติถึงการส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิของคนพิการให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการ ของกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ได้อย่างเสมอภาคกับบุคคลทั่วไป ในช่วงเวลานั้น หนังสือภาษาไทยที่เกี่ยวกับสื่อโทรทัศน์เพื่อคนพิการถือว่ามีอยู่น้อย มาก จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2557 จึงเริ่มมีหนังสือที่เขียนถึงการผลิตสื่อสำหรับคน พิการประเภทต่างๆ ททยอยออกมาเพิ่มขึ้น ได้แก่ *คู่มือการผลิตเสียงบรรยายภาพ* (ธีรธีรวัช เจนวัชรรักษ์, 2557) *หลักการผลิตเสียงบรรยายภาพ* (อารดา ครุจิต และคณะ, 2558) *คู่มือการจัดทำคำบรรยายแทนเสียง* (มลิวัลย์ ธรรมแสง และคณะ, 2559) *แนวทางการจัดทำล่ามภาษามือ คำบรรยายแทนเสียง และ เสียงบรรยายภาพสำหรับการให้บริการโทรทัศน์* (กสทช., 2560) และ *โทรทัศน์ เพื่อการเข้าถึงของคนพิการ* (อารดา ครุจิต, 2560) เป็นต้น

สำหรับหนังสือ *โทรทัศน์เพื่อการเข้าถึงของคนพิการ (Television for All)* มีจุดเด่นด้านการเรียบเรียงเนื้อหาให้อ่านได้เข้าใจง่าย และครอบคลุมบริการ สื่อเพื่อคนพิการในรายการโทรทัศน์ตามประกาศ กสทช. ทั้งหมดมาไว้ในเล่ม เดียวกัน คือ เสียงบรรยายภาพ จอล่ามภาษามือ และคำบรรยายแทนเสียง ซึ่งการให้บริการแต่ละประเภคนั้นได้เขียนแยกไว้เป็นบทๆ โดยมีส่วนผสมทั้ง เนื้อหาด้านแนวคิด ทฤษฎี และแนวทางการปฏิบัติงานในเบื้องต้นได้อย่างลงตัว

แม้ว่าหนังสือเล่มนี้มีเนื้อหาบางส่วนคล้ายๆ กับ *หลักการผลิตเสียง บรรยายภาพ* (อารดา ครุจิต และคณะ, 2558) และ *แนวทางการจัดทำล่าม ภาษามือ คำบรรยายแทนเสียง และเสียงบรรยายภาพสำหรับการให้บริการ โทรทัศน์* (สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และ กิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, 2560) แต่ผู้แต่งได้นำเนื้อหาต่างๆ มาเรียบเรียง และแต่งขึ้นใหม่โดยมีการค้นคว้าข้อมูลเอกสารจากในและต่างประเทศ พร้อม กับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้านเพิ่มเติมเป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังมี การวางแผนการเขียนที่โล่เรียงจากภาพกว้าง และค่อยๆ เจาะเนื้อหาเชิงลึก

เข้าไปในบริการแต่ละประเภท โดยมีการกำหนดจำนวนหน้าในแต่ละบทที่ใกล้เคียงกัน พร้อมกับวางหัวข้อย่อยในแต่ละบทให้สอดคล้องกันไปทำให้อ่านได้สันทัด นอกจากนี้ หนังสือเล่มนี้ยังไม่ลืมที่จะให้รายละเอียดเกี่ยวกับคนพิการในแง่มุมต่างๆ เพื่อให้ผู้อ่านได้รู้จักและเข้าใจคนพิการประเภทต่างๆ มากยิ่งขึ้น จนถึงได้ว่า หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือเพื่อคนพิการเล่มหนึ่งของไทยที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ และน่าอ่าน

หากมองเพียงผิวเผินหรือเปิดพลิกไปดูบรรณานุกรมในแต่ละบทของหนังสือเล่มนี้ ที่มีการอ้างอิงแหล่งข้อมูลจากทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งเป็นหน่วยงานและรายนามที่มีความน่าเชื่อถือในทางวิชาการ ผู้อ่านอาจสรุปว่า หนังสือเล่มนี้เหมาะเป็นหนังสือหรือตำราเรียน ซึ่งก็ตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้แต่งที่เขียนไว้ในคำนำว่า ต้องการให้เป็นหนังสือสำหรับผู้เรียนด้านโทรทัศน์หรือผู้ที่ศึกษาด้านสื่อเพื่อคนพิการ แต่หากมองในแง่คุณค่าของหนังสือเล่มนี้ที่ทำให้คนในสังคมได้ตระหนักถึงความสำคัญของสื่อเพื่อคนพิการในฐานะเครื่องมืออย่างหนึ่ง ที่ช่วยเพิ่มพลังอำนาจให้กับคนพิการได้ใช้ชีวิตอย่างเท่าเทียมกับคนทั่วไปอย่างมีศักดิ์ศรี หนังสือเล่มนี้ก็ควรค่ากับการเป็นหนังสือเล่มหนึ่งที่ทุกคนสามารถอ่านกันได้โดยกว้าง เพราะคนพิการก็คือเพื่อนมนุษย์คนหนึ่งในสังคม ที่ต้องการเสพสื่อและใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารในการดำรงชีวิตเช่นเดียวกับพวกเราทุกคน

บรรณานุกรม

- ธีร์ธวัช เจนวัชรรักษ์ (2557), *คู่มือการผลิตเสียงบรรยายภาพ*, กรุงเทพฯ: สถาบันคนตาบอดแห่งชาติเพื่อการวิจัยและพัฒนา.
- มลิวัดีย์ ธรรมแสง (2559), *คู่มือการจัดทำคำบรรยายแทนเสียง*, กรุงเทพฯ: กราฟ픽ไซด์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (2560), *แนวทางการจัดทำล่ามภาษามือ คำบรรยายแทนเสียง และเสียงบรรยายภาพ สำหรับการให้บริการโทรทัศน์*, กรุงเทพฯ: สำนักงาน กสทช.
- อารดา ครุจิต (2558), *หลักการผลิตเสียงบรรยายภาพ*, ปทุมธานี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- _____. (2560), *โทรทัศน์เพื่อการเข้าถึงของคนพิการ*, ปทุมธานี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.